

STATISTIKENS FRAMSTÄLLNING

Fritidshusområden

Ämnesområde

Miljö

Statistikområde

Markanvändning

Produktkod

MI0806

Referenstid

2020-12-31

Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	SCB
Kontaktinformation	Karin Hedeklint, Esbjörn Pettersson
E-post	mark.vatten.gis@scb.se
Telefon	010 479 50 00

Innehåll

1	Statistikens sammanhang	3
2	Undersökningsdesign	3
2.1	Målstorheter	3
2.2	Ramförfarande	3
2.3	Förfaranden för urval och uteslutning	4
2.3.1	Urvalsförfarande.....	4
2.3.2	Uteslutning från insamling (cut-off)	4
2.4	Insamlingsförfarande.....	4
2.4.1	Datainsamling	4
2.4.2	Mätning.....	5
2.4.3	Bortfallsuppföljning.....	5
2.5	Bearbetningar.....	6
2.6	Granskning.....	7
2.6.1	Granskning under direktinsamlingen	7
2.6.2	Granskning av mikrodata och insamlade statistikvärden.....	7
2.6.3	Granskning av makrodata	8
2.6.4	Granskning av redovisning	8
2.7	Skattningsförfarande	9
2.7.1	Principer och antaganden	9
2.7.2	Skattningsförfarande för målstorheter.....	9
2.7.3	Skattningsförfarande för tillförlitlighet.....	10
2.7.4	Röjandekontroll	11
3	Genomförande	11
3.1	Kvantitativ information.....	11
3.2	Avvikelser från undersökningsdesignen	11

1 Statistikens sammanhang

Statistiken redovisar fakta om fritidshusområden i Sverige, avseende antal fritidshusområden, arealer och antal byggnader. Statistiken bygger på geografisk avgränsning av fritidshusområden, som görs av SCB.

Fritidshusområden är en del av SCB:s statistik över markanvändning och bebyggelseområden, där SCB bland annat definierar och ringar in olika typer av koncentrerad bebyggelse. Förutom fritidshusområden avgränsas statistiska tätorter, statistiska småorter och verksamhetsområden. SCB:s handelsområden är en del av verksamhetsområdena.

Statistik och geodata ger information om fritidshusområden i Sverige. Uppgifterna kan användas för att följa enskilda områdens utveckling, eller för att se utvecklingen summerat för kommuner, län eller hela landet. Undersökningen utgör även ett komplement till SCB:s statistik över statistiska tätorter och småorter. Undersökningen är en del av SCB:s statistikområde markanvändning och används även för att klassificera markens funktion och användning i Sverige.

Kvalitetsdeklaration för statistiken finns publicerad på produktsidan www.scb.se/mi0806.

2 Undersökningsdesign

2.1 Målstorheter

Centrala målstorheter i undersökningen är:

- Antal fritidshusområden
- Antal byggnader av olika typer inom fritidshusområdet
- Områdenas arealer
- Överlapp mot SCB:s tätorter och småorter

2.2 Ramförfarande

Statistikens **rampopulation** är fritidshusområden i Sverige 2020, utformade enligt SCB:s definition. I statistiken benämns den som "i fritidshusområde".

Ram för skapandet av fritidshusområden är sammanhängande bebyggelse av fritidshus (oavsett om dessa fritidshus befinner sig i eller utanför tätorter eller småorter) som ägs av fysisk person eller dödsbo.

Observationsobjekt är resultatet av SCB:s avgränsning, det vill säga de statistiska fritidshusområdena. Referensåret 2020 är antalet objekt 1 154 fritidshusområden. Undersökningens ram och rampopulation

är identiska, eftersom undersökningen omfattar samtliga fritidshusområden i Sverige.

SCB har designat definition och metod för avgränsning av fritidshusområden. Definitionen beskrivs i avsnitt 2.7.1 *Principer och antaganden*. Metod för avgränsningen beskrivs i avsnitt 2.5 *Bearbetningar*.

Uppgiftskällor till observationsobjekten är koordinatsatta register, vilka kombineras enligt SCB:s metod för att bilda observationsobjekten. Registerdata hämtas internt på SCB. Uppgiftskällor till statistiken är även de fritidshusområden som utgör undersökningens observationsobjekt.

2.3 Förfaranden för urval och uteslutning

Inget urval och ingen uteslutning förekommer i denna undersökning.

2.3.1 Urvalsförfarande

Statistiken bygger på ett totalregister över fritidshusområden enligt SCB:s definition. Statistiken produceras med hjälp av uppgifter i totalregister, där inga urval görs.

2.3.2 Uteslutning från insamling (cut-off)

I statistikproduktionen samlar SCB in alla registerdata som finns tillgängliga och som är av värde för statistiken. Uteslutning förekommer därmed inte.

2.4 Insamlingsförfarande

2.4.1 Datainsamling

Endast registerdata används i undersökningen. Följande register har använts för avgränsning av SCB:s fritidshusområden med referensår 2020:

- Fastighetsregistrets uppgifter om registerbyggnad (F_registerbyggnad) för 2020 kompletterat med uppgifter från Fastighetstaxeringsregistret.
- SCB:s register Bostadsbeståndet 2020 där befolkningsinformation används.
- Byggnadspolygoner och vattenytor från Lantmäteriets Fastighetskarta.

Vid produktion av statistik har följande register använts:

- Registerbyggnad
- Byggnadspolygoner från Lantmäteriets fastighetskarta
- Vattenytor från Lantmäteriets Fastighetskarta.
- Tätorter 2020, SCB

- Småorter 2020, SCB

Inom SCB levereras data vanligtvis som tabeller i SQL Server, vilka kan konverteras till GIS-format för vidare geografisk bearbetning. Data från andra myndigheter, framför allt Lantmäteriets fastighetskarta, levereras i GIS-formatet Geopackage.

Registret *Fritidshusområden 2020* är det register över fritidshusområden som denna undersökning själv producerar. Informationen finns i formatet Geopackage och tabeller i SQL Server.

Registerdata ska ha referensdatum 31 december, alternativt 1 januari följande år. Fastighetskartan uppdateras löpande utan sparad historik. Därför görs ett årligt uttag så tidigt som möjligt i januari. Data hämtas via webbtjänst, tillgänglig på Lantmäteriets webbplats.

Tidpunkt för dataleveranser är strax efter registerversionernas referensdatum, så snart som data är färdiga. För samtliga register är det under kvartal 1, året efter referensåret.

Registerversionerna innehåller de data som har varit relevanta för flera undersökningar inom statistikområdet Markanvändning, för ökad sam användning av samma registeruttag. Centrala uppgifter för undersökningen är:

- Uppgifter om bostadsbeståndet
- Klassificering av byggnader
- Geografier i form av linjer och polygoner för kommuner, län, vatten, byggnader, fastigheter, tätorter och småorter.
- Administrativa uppgifter om kommun och län

2.4.2 Mätning

Undersökningen är helt baserad på registerdata. Se även undersökningens kvalitetsdeklaration¹.

De register som används i undersökningen beskrivs i föregående avsnitt 2.4.1 *Datainsamlingsmetoder*. För information om insamling av registeruppgifter, se dokumentation av respektive register.

Observationsvariabler i undersökningen utgörs av den statistik som tas fram, med fritidshusområdena som underlag. Se även undersökningens kvalitetsdeklaration.

2.4.3 Bortfallsuppföljning

Undersökningen baseras helt på totalregister. Svartsbortfall förekommer därför inte i denna undersökning.

---

¹ www.scb.se/mi0806

Saknade värden eller partiellt bortfall i register förekommer för vissa variabler, framför allt i Fastighetskartan. Det partiella bortfall som berör denna undersökning avser framför allt byggnader och klassning av dessa. Samma typer av bortfall kan förekomma i Fastighetsregistret och Fastighetstaxeringsregistret. En utförlig beskrivning av bortfallet och hur det kan påverka statistikens kvalitet finns i kvalitetsdeklarationen på undersökningens webbsida. Lantmäteriet har en särskild support för kvalitetsfrågor rörande deras register. SCB har i förekommande fall kontaktat den.

Saknade värden i Bostadsbeståndet 2020 kan bero på felaktigheter i folkbokföringen, som hanteras av Skatteverket. De bedöms som små, efter ett systematiskt kvalitetsarbete på Skatteverket.

2.5 Bearbetningar

SCB:s fritidshusområden har skapats med hjälp av bearbetningar i GIS-programvara², framför allt i FME. Samtliga steg i avgränsningen har gjorts med hjälp av automatiska beräkningar, vilka har dokumenterats i script. Statistiken har beräknats i GIS, med sammanställningar i SQL Server och Excel.

Metoden för att skapa geodata med fritidshusområden innebär i korthet att registerdata över byggnader kopplas samman med andra register och filtreras efter fastighetstaxeringskod, byggnadstyp, befolkning och ägarform, för att filtreras bort byggnader som inte ska användas för att skapa fritidshusområden. Registerbyggnaderna kombineras i sin tur med byggnadskroppar som buffras i flera steg och klipps med vatten. De områden som bildas och som innehåller minst 50 fritidshus tillåts bilda fritidshusområden. Det är med andra ord helt nya data som skapas med hjälp av data från andra register. Se även avsnitt 2.7 *Skattningsförfarande*.

Manuella justeringar tillåts i regel inte, men har krävts i ett fåtal fall när den automatiska bearbetningen inte har kunnat leverera gränser med tillräcklig kvalitet. Förfarandet beskrivs närmare i statistikens kvalitetsdeklaration.

Efter avgränsning av fritidshusområden ges varje område en individuell kod för identifiering. 2021 infördes ett nytt system för kodning av SCB:s statistiska bebyggelseområden. De nya koderna innehåller åtta tecken fördelade på tre olika typer av information om varje område. Informationen har följande innehåll och ordning:

1. Kommunkod (4 siffror enligt officiell nomenklatur)
2. Bokstav som anger områdestyp (F=fritidshusområde)

---

² GIS står för geografiska informationssystem och är programvara som används för analys och bearbetning av geografiska data.

3. Löpnummer på 3 siffror (Numrering inom varje kommun från startnummer 100).

Resultatet blir en kod med strukturen YYYYFBXXX ("Y" avser kommunkoden, "X" avser löpnummer).

Den unika koden följer med området mellan referensåren. Vid sammanslagning av fritidshusområden behålls koden från den mest centrala delen som har den längsta bakgrunden som eget fritidshusområde. I annat fall behålls koden för den arealmässigt största delen. Avknoppade delar som bildar nya fritidshusområden ges ett nytt löpnummer. Om den avknoppade delen tidigare har utgjort ett eget fritidshusområde får den tillbaka sin tidigare individuella kod.

2.6 Granskning

Granskningen görs enligt en specialanpassad checklista för produkten, som innehåller moment för insamling, produktion, mikrodata, output/makrodata, samt redovisning. Till grund för listans innehåll finns SCB:s allmänna och obligatoriska checklistor för outputgranskning och resultatgranskning. Checklistan uppdateras kontinuerligt i samband med användningen av den.

2.6.1 Granskning under direktinsamlingen

Ingen direktinsamling görs. Således görs ingen granskning under insamlingen.

2.6.2 Granskning av mikrodata och insamlade statistikvärden

De registerversioner som samlas in innehåller ofta data som är relevanta för flera undersökningen inom statistikområdet Markanvändning, för ökad sam användning av register. Den granskning som görs vid insamlingen kan därmed återanvändas för flera produkter och behöver därför inte återupprepas varje gång. Granskningen dokumenteras i noteringar som sparas tillsammans med registerversionerna. Exempel på sådant som granskas är:

- Aggregering av värden stämmer mot redan publicerad statistik.
- Fullständighet, till exempel att ett rikstäckande rutnät inte saknar rutor.
- Att register kan öppnas i avsedda system, vid behov konvertering till andra IT-system.
- Dokumentation av registren finns tillgänglig i leveransen eller på webbplats eller liknande.

Statistikens mikrodata är även de fritidshuspolygoner som skapas när insamlade registeruppgifter kombineras och bildar geodata med

fritidshusområden. Samtliga polygoner granskas okulärt i GIS-programvarorna MapInfo Pro och QGIS. Fokus är polygonernas gränser och de företeelser som är belägna omkring dem.

Data granskas avseende:

- Skillnader mot senast gällande avgränsning av fritidshusområden.
- Vid behov mot tidigare gällande områden.
- Andra typer av bebyggelseområden, som relaterar till undersökningen, det vill säga SCB:s tätorter.
- Vid behov mikrodata från insamlade register, till exempel byggnadskroppar.
- Vid behov enskilda steg i bearbetning, till exempel viss typ av buffring, avståndsmätning eller urval.
- Topografisk bakgrundskarta från Lantmäteriet, tillgänglig via WMS.
- Ortofoton från Lantmäteriet, tillgängliga via WMS.

Vid behov granskas de skript som beskriver bearbetningarna. De granskas i programvaran FME.

Parallell samgranskning av annan statistikprodukt har för 2020 års statistik inte gjorts.

2.6.3 Granskning av makrodata

Produktens checklista för granskning av makrodata utgår från SCB:s allmänna och obligatoriska checklista för outputgranskning. För produktens del är den uppdelad i momenten:

- Kontroll av beräkningar i GIS (geografiska informationssystem)
- Kontroll av beräkningar i andra system, det vill säga i SQL server och Excel
- Rimlighet i värden, med bedömning mot tidigare referensår inom produkten och mot likvärdig statistik inom andra statistikprodukter.

Eventuella avvikelser dokumenteras i checklistan.

2.6.4 Granskning av redovisning

Innan redovisning görs en slutgranskning. Även för detta moment finns en produktanpassad checklista, som utgår från SCB:s allmänna checklista för momentet. För den här statistikens del är den uppdelad i följande delar:

- Arbetsfiler granskas mot färdiga tabeller
- Siffror i text granskas mot siffror i tabeller
- Tabeller granskas mot tabeller

- Granskning av analystext och dokumentation
- Diverse övrigt inför publicering av officiell statistik, specifikt för SCB:s publiceringsverktyg och policys för granskning.

2.7 Skattningsförfarande

Geodata och kartor kan sägas vara en skattning av verkligheten, genom att verkligheten måste förminsкас till en viss skala för att få plats på kartan. När objekt presenteras i förminskad form tappas en del av detaljrikedomen bort. Som exempel kan nämnas ett vattendrag, som i verkligheten kan bestå av många små kurvor och former. Men i de data som ligger till grund för denna undersökning presenteras Sveriges vatten i skala 1:10 000, vilket leder till att små detaljer försvinner.

Dessutom är en platt karta alltid en skattning av jordklotet, eftersom det är omöjligt att på en karta helt fånga jordklotets rundade form.

Att definiera geografiska objekt är också att skatta dem. I den här undersökningen används objektstypen fritidshusområden, där SCB via en viss definition har skattat vad som anses utgöra ett fritidshusområde. De områden som inte faller inom denna ram ingår inte i undersökningen.

2.7.1 Principer och antaganden

Syftet med statistiken är att beskriva fritidshusområden i Sverige. Bearbetningen av statistiken utgår ifrån att geodata visar verkligheten, eftersom SCB använder den mest detaljerade geodata som finns att tillgå inom området. SCB:s definition är dock ett modellantagande, där syftet är att hitta minsta gemensamma nämnare för alla Sveriges fritidshusområden, för att samma modell ska kunna användas för alla typer av fritidshusområden.

Att fånga det med en och samma definition innebär en stor metodmässig utmaning för SCB. Det modellantagande som görs kan därför leda till både under- och övertäckning, i förhållande till verklighetens och användarens bild av hur ett fritidshusområde ska definieras och avgränsas. Det modellantagande som görs i undersökningen är SCB:s definition av fritidshusområden. Det beskrivs närmare i statistikens kvalitetsdeklaration.

2.7.2 Skattningsförfarande för målstorheter

Arealer

I statistiken redovisas landarealer. De har beräknats av SCB i GIS-miljö, med hjälp av småortspolygoner och vattenytor i Lantmäteriets fastighetskarta, skala 1:10 000. Areaberäkning har gjorts med sfärisk metod i Sweref 99 TM.

Formel: $SphericalArea(obj, "hectare")$

$Landareal = Totalareal - Vattenareal$

Vid fördelning av arealer på läns- och kommunnivå har fördelning gjorts med hjälp av digitala gränser för kommuner och län, med en noggrannhet som motsvarar skala 1:10 000.

Antal per kommun

Några fritidshusområden sträcker sig över kommun- och länsgräns. Vid redovisning av målstorheten *Antal per kommun/län* redovisas objekten som ett område i varje kommun eller län. Summeringar kan därför inte göras direkt från kommunnivå till länsnivå, eller från länsnivå till riksnivå.

I en Excel-fil på www.scb.se/MI0806 redovisas enskilda fritidshusområden "klippta" efter kommungränser. Ett fritidshusområde redovisas i flera kommuner eller län när ytan i den andra kommunen är minst 1 hektar. Beräkningen inkluderar enklaver i andra kommuner.

Statistik över företeelser i fritidshusområden

Statistiken avser att beskriva fritidshusområdena i sig, avseende antal och arealer, men även företeelser som förekommer i och utanför dem. I den officiella statistiken är det antalet byggnader av olika typer som beskrivs. Beräkningen görs enligt så kallad point-in-polygon-metod, där registeruppgifter som förekommer inom fritidshusområdena summeras och aggregeras till en regional nivå. Beräkningar görs i MapInfo Pro, SQL Server och FME.

Andelar

Andel i procent, avseende förekomst av värde inom fritidshusområde, i förhållande till totalen för den administrativa enheten. Statistiken visar till exempel:

- Hur stor andel av SCB:s tätorter överlappas av fritidshusområden?

Beräkningar görs i Excel och MapInfo. Som underlag till totalen används summeringar från totalregister eller officiell statistik som är publicerad i SCB:s interaktiva statistikdatabas, se indataförteckning i avsnitt 2.4.1 *Datainsamlingsmetoder*.

2.7.3 Skattningsförfarande för tillförlitlighet

Osäkerhetsmått har inte beräknats i siffror. Dokumentation av osäkerhet finns i stället i textformat i statistikens kvalitetsdeklaration, avsnitt 2 *Tillförlitlighet*.

Statistikens tillförlitlighet är generellt god och de redovisade statistikvärdena skattar sina målstorheter väl. Stickprovs- och urvalsfel förekommer inte. Den osäkerhetskälla som mest påverkar statistikens tillförlitlighet är brister i de register som ligger till grund för skapandet av fritidshusområdespolygonerna. Det handlar både om objekt som helt saknas och objekt som har fel värden. Exempel på förekommande fel är byggnader i Lantmäteriets fastighetskarta som saknar geometrier eller är felklassade. Fel kan också förekomma i de ingående registerna på grund av kvalitetsbrister eller eftersläpning av inrapporteringen till registerna.

2.7.4 Röjandekontroll

Statistiken innehåller inga variabler som anses vara känsliga och granskas därför inte med avseende på röjande.

3 Genomförande

Geodata med fritidshusområden har skapats i FME versionen 2021. Granskning och manuella justeringar har gjorts i GIS-programvarorna MapInfo Pro, version 2021 (64 bit), och i QGIS.

Beräkning av statistik har huvudsakligen gjorts i GIS-programvaran MapInfo Pro, version 2021 (64 bit). Sammanställning av statistik, samt mindre beräkningar har gjorts i Excel.

3.1 Kvantitativ information

Antalet fritidshusområden i undersökningen med referensår 2020 är 1 154.

3.2 Avvikelser från undersökningsdesignen

Statistiken stämmer väl överens med den tabellplan som upprättades innan produktionens start. Inga avvikelser har gjorts.